

## Introduktion til Tegnsætning

I afsnittet om tegnsætning guides eleverne rundt i arbejdet med at sætte tegn i forskellige typer af tekster. De møder introduktioner og opgaver i alle tegnene, men der er størst fokus på punktum og komma.

Eleverne skal vide, at tegnene hjælper læseren med at finde rundt i teksten og med at afkode indholdets betydning.

De skal lære, at tegnene er tekstens vejvisere, og at de forskellige tegn har hver deres opgave i teksten. Det er oplagt at tage denne forklaring med, også når I læser tekster. Fx ved at fjerne tegnene og så diskutere, hvad det betyder for forståelsen af, hvad teksten handler om.

Arbejdet med tegnene er tilrettelagt efter denne inddeling:

**De 4 store tegn** (punktum, spørgsmålstegn, udråbstegn og kolon).

**De 6 små tegn** (komma, semikolon, tankestreg, bindestreg, parentes og anførselstegn).

Desuden skal eleverne lære om apostrof, talestreg og brug af kursiv.

### MÅL

Målene for kapitlet er:

- Du skal lære at sætte punktum
- Du skal lære at sætte komma
- Du skal også lære at sætte
  - spørgsmålstegn
  - kolon, anførselstegn og talestreg
  - tankestreg og bindestreg
  - udråbstegn
  - parentes
  - apostrof.

Disse mål er formuleret, så de konkret beskriver kapitlets fokus. De er i overensstemmelse med Fælles Mål for 7.-9. klasse - primært under kompetenceområdet *Fremstilling, Korrektur*.

### Tekster til tegnsætning

Sætningerne i kapitlets eksempler og opgaver er hentet fra autentiske tekster, og der anvendes forskellige tekster i arbejdet med de enkelte tegn.



Vi anbefaler, at I læser teksterne i deres helhed, inden eleverne arbejder med kapitlets enkelte afsnit. Det vil give forståelse for helheden og for tegnenes betydning for, at man kan finde rundt i - og forstå en tekst.

I kapitlet er der korte introduktioner til teksterne. Du kan også vælge at anvende dem i andre danskfaglige sammenhænge, og nogle af dem kan indgå i klassens opgivelser til den mundtlige prøve.

### *Alle dage – kiksekage* (Jens Blendstrup)

Titlen *Alle dage – kiksekage* er både titlen på en lille billedroman og titlen på et kapitel i denne roman. I billedromanen fortæller Jens Blendstrup barndomserindringer fra 70'erne. Bogen indgår i en serie, der hedder Min historie. Seriens formål er at give dig mulighed for at sætte dit eget liv i et tidsmæssigt perspektiv.  
(Bruges til punktum og spørgsmålstegn)

### *Domme fra Sø- og Handelsretten*

Udvalgte domme fra januar og marts 2018. Sproget er juridisk fagsprog. Det kan være svært at forstå, bl.a. fordi der bliver brugt meget lange sætninger. For at løse opgaven behøver du ikke at forstå teksten, men prøv alligevel.  
(Bruges til punktum)

### *Cirkuselefant* (Emma Inge Hansen)

Artiklen er fra Faktisk 28.03.2018 og handler om, at det bliver forbudt at have elefanter, søløver og zebraer i cirkus.  
(Bruges til komma)

### *Elever er blevet bedre til at sætte komma*

En avisnotits fra Jyllands-Posten 17.04.2018, der handler om, at danske skoleelever er blevet bedre til retskrivning.  
(Bruges til komma)

### *50 år efter Martin Luther Kings død sørger hans børn stadig*

Artiklen er fra BT's netavis 04.04.2018. BT har nyheden fra Ritzau, som er Danmarks største nyhedsbureau. Teksten handler om mordet på Martin Luther King for 50 år siden og hans børns reaktion på tragedien.  
(Bruges til anførselstegn ved gengivelse af særlige ord og sætninger, replikker og citater)

### *Hund identificeret med tv-sang*

En avisnotits fra Avisen Danmark 16.04.2018 om en "syngende" hund.  
(Bruges til anførselstegn)

### *Stjernedrys: Cirkus Arena leverer hidtil uset helhed* (Per Schultz-Knudsen)

Teksten er en anmeldelse fra Århus Stiftstidendes netavis 19.04.2018. Det er en meget positiv anmeldelse af Cirkus Arenas 2018-forestilling.  
(Bruges til forskellige tegn)

De fleste af teksterne kan bruges til at træne og arbejde med flere forskellige tegn.



## Progression

Arbejdet med punktum og komma bør prioriteres, og det er her alle elever skal arbejde grundigt med nødvendigheden af at kunne analysere sig frem til placeringen af tegnene for at kunne skrive tekster, der er klare og lette at forstå.

Alle de øvrige tegn lægges ind i danskarbejdet, når det er naturligt i forhold til konteksten. Det er her oplagt at arbejde med, hvordan tekster får liv og kant netop med brug af de specifikke tegn.

Det vil ikke give mening at træne dem ud i et langt sammenhængende forløb, men netop at gribe aktuelle sprogproblemstillinger, bearbejde og undersøge dem og træne tegnene herudfra.

I denne forbindelse er der også mulighed for at sætte fokus på særlige anvendelser af tegn, fx overdreven brug af tankestreger, alt for mange udråbstegn, rigeligt med tøveprikker etc. Anvendelser, der ofte ses i mere uformelle tekster, fx på de sociale medier.

## Særligt om komma

Arbejdet med komma er tilrettelagt med to muligheder.

I retningslinjerne for kommatering, som de er beskrevet af Dansk Sprognævn, ligger der to muligheder. Enten at skrive *med brug af startkomma* eller *uden brug af startkomma*.

Reglerne for de to muligheder er langt hen ad vejen de samme. Eneste forskel er, om der sættes komma foran ledsætninger eller ej.

Vores anbefaling er, at I arbejder med den del af systemet, der fordrer, at der sættes startkomma, og så differentierer i forhold til elever, der gerne vil - og magter at arbejde med at skrive tekster uden startkomma.

Dansk Sprognævn anbefaler, at der skrives uden startkomma, men kun ganske få gennemfører dette. I tekster og opgaver her på Min Læring skrives der *med* startkomma. At undlade startkomma giver for de fleste færre kommafejl - og for fx skønlitterære tekster ofte et mere flydende sprog. Men det kræver naturligvis, at de der skriver teksterne, mestrer dette.

I kapitlet om tegnsætning er introduktion og opgaver til de to muligheder beskrevet hver for sig, og I vælger altså, hvilken af dem eleverne skal arbejde med.

## Begreber og fagudtryk

Vi har i hele materialet valgt at anvende både danske og latinske betegnelser – det er muligt for underviseren at skifte visningen, så eleverne ser læremidlet med danske hhv. latinske grammatikbetegnelser. Desuden anvender vi de nyeste betegnelser for grammatiske udtryk og begreber, således som de er anbefalet af Dansk Sprognævn.